

Församlingarnas verksamhet för människor i arbetslöshet 2014

Analys av enkätsvaren från kyrkbussen hösten 2014

Miriam Hollmer

Avdelningen för kyrkoliv och samhällsansvar

April 2015

Innehåll

Församlingarnas verksamhet för människor i arbetslöshet 2014.....	1
Inledning.....	3
Knappt 30% har verksamhet för människor i arbetslöshet- är det mycket eller lite?	3
Inte alltid mer verksamhet i kommuner med hög arbetslöshet	3
Ingen klar koppling till tätortsgrad	5
Verksamhet som erbjuds.....	5
Kategorier av personer i arbetslöshet	6
Hur fördelar sig deltagandet?	6
Gruppverksamhet för att främja sociala kontakter eller språkstöd.....	7
Enskilda samtal och självvård.....	8
Sysselsättning	9
Utveckling över tid	10
Längd på verksamhet samt utveckling över tid.....	12
Finansiering	14
Oklarhet kring extern finansiering.....	15
Oklarhet kring vad som är verksamhet för människor i arbetslöshet.....	16
Vidare frågeställningar	17
Snårskog av begrepp på insatser	17
Hur tas kontakten mellan kyrka och Arbetsförmedling?	17
Brist på uppföljning och återkoppling	17
Diakonal insats eller underleverantör åt Arbetsförmedlingen?.....	17

Inledning

Svenska kyrkans församlingar har under flera decennier tagit emot människor för arbetsträning, rehabilitering, arbetspraktik, samhällstjänst eller sysselsättning. Det har varit en naturlig del av församlingens diakonala verksamhet och har letts och bekostats med församlingens egna medel.

Efter den förändrade relationen mellan kyrka och stat har vissa verksamheter inom Svenska kyrkan utvecklat sitt arbete med människor i arbetslöshet: genomfört projekt med finansiering av Europeiska socialfonden, utvecklat metoder, startat arbetsintegrerade företag eller sökt samarbeten med kommuner och Arbetsförmedling. Hos de allra flesta församlingar finns emellertid en låg kunskap om vilket stöd arbetsgivare och människor i arbetslöshet kan få, liksom om fungerande metoder eller möjliga samverkanspartners. Ansvarsfördelningen mellan olika aktörer är ofta otydlig och bättre fungerande nätverk behöver utvecklas.

Under 2015-2017 kommer Svenska kyrkan därför att genomföra projektet *Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet* i samarbete med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och i samverkan med Arbetsförmedlingen. Som en förberedelse inför detta ställdes ett antal frågor till kyrkoherdarna i Kyrkokansliets årliga enkätundersökning, den så kallade kyrkbussen, om huruvida de i dagsläget har någon särskild verksamhet för människor i arbetslöshet.

Denna rapport är en analys av svaren på den utskickade enkäten, samt i viss mån hur resultatet förhåller sig till projektplanen. Analysen har också väckt några frågor om hur projektplanen ser ut utifrån ett allmänt förhållningssätt i relationen kyrka/samhälle.

Knappt 30% har verksamhet för människor i arbetslöshet- är det mycket eller lite?

Hösten 2014 tillfrågades 663 kyrkoherdar om de har särskild verksamhet för människor i arbetslöshet. 382 svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 60%. Åttionio av 335 svarande bedriver någon sådan verksamhet. Det innebär att 27% har verksamhet för människor i arbetslöshet medan 73% inte har det. Är det mycket eller litet? Väntat eller oväntat? Det visar sig att här finns många frågor som behöver vidare bearbetning.

Inte alltid mer verksamhet i kommuner med hög arbetslöshet

Om man gör en utblick över hur det ser ut i Sverige på arbetsmarknadsområdet kan man tycka att åtminstone vissa församlingar eller pastorat som ingår i studien hade haft närvärldsförutsättningar som borde ha gjort arbetslöshetsfrågan aktuell. Generellt sett har Sverige, jämfört med resten av Europa, visserligen förhållandevis låg arbetslöshet, men det är ändå ungefär åtta procent av befolkningen som inte har ett arbete. För unga (tom 24 år) är den över 20%. I tjugotvå svenska kommuner är arbetslösheten klart högre än riksnittet, mer än tolv procent¹. Sex av dessa ingår i underlaget för enkäten. Av dessa sex som ligger i kommuner med särskilt hög arbetslöshet har en valt att inte svara på frågan, två har verksamhet och tre har inte verksamhet. Det kan vara intressant att titta lite närmare på dem.

Ett exempel på en enhet som inte har verksamhet är ett pastorat som ligger i en kommun med den näst högsta arbetslösheten i landet. Nästan femton procent var öppet arbetslösa där 2014.

¹ Arbetsförmedlingen.

Församlingsinstruktionen till en av församlingarna i pastoratet beskriver området som "religiöst och fattigt". I vissa delar av församlingen förvärvsarbetar endast femton procent av den vuxna befolkningen. Detta dystra konstaterande tycks emellertid inte ha haft något större genomslag i pastoratets verksamhetsplaner eller församlingsinstruktionen för den församling med allra högst arbetslöshet. I det pastoral programmet² i församlingsinstruktionen finns inga slutsatser draga utifrån den socioekonomiska situationen utan man tycks mer fokusera på mission och liturgi. Pastoratet har ingen särskild verksamhet för människor i arbetslöshet. Med ett så pass dåligt läge på arbetsmarknaden som i dessa orter borde det ha märkts hos församlingen, kan man tycka. Är det för att den religiositet som finns inte är svenskkyrklig? Finns det någon kontakt mellan kyrkan och Arbetsförmedlingen på orten? Varför inte? Behöver arbetet med församlingsinstruktionerna utvecklas så att det pastoral programmet i högre grad drar slutsatser utifrån omvärldsbeskrivningen?

Det finns emellertid även församlingar eller pastorat som ligger i kommuner med hög arbetslöshet som har valt att satsa mer medvetet på särskild verksamhet för människor i arbetslöshet. En av dessa har t ex haft verksamhet i mer än fyra år, de har ökat och kommer att fortsätta öka. Församlingen får medel från Försäkringskassa och Arbetsförmedling men tar inte av församlingens egna medel till detta. De erbjuder enligt kyrkoherden ofta praktikplatser. Här tycks alltså arbetet vara väl etablerat. Det säger inget om huruvida de som har deltagit i verksamheten sedan har fått jobb, men det tycks åtminstone vara så att det fungerar i församlingen att ta emot människor i arbetslöshet. Detta kan vara ett tillräckligt mål, beroende på hur man ser på saken (jag kommer att återkomma till den diskussionen i slutet). I deras församlingsinstruktion nämns vilka utmaningar kommunen står inför och att det är viktigt att kyrkan finns med i nätverk med kommunen och andra ideella. De tycks alltså vara mer samhällsorienterade än den församling som nämndes ovan, något som syns både i instruktionens pastoral program och enkätsvaren till kyrkbussundersökningen. En annan församling med hög arbetslöshet har även de ett mer uttalat samhällsperspektiv i sin instruktion, och samtidigt ett riktat arbete som avspeglas i enkätsvaren. De får medel av Arbetsförmedlingen för att låta personer i Fas 3 delta i besöksverksamhet för äldre. De är relativt nya med denna verksamhet, endast ett år, men bedömer att verksamheten kommer att öka framöver. De uppger också att de har ett eget arbetsintegrerande socialt företag, men den verksamhet de bedriver för människor i arbetslöshet finansieras inte via den utan enbart från Af. Det kan tyda på en viss osäkerhet kring vad ett socialt företag är, något som i sig är intressant.

Underlaget är naturligtvis för litet för att dra några generella slutsatser, men de skulle kunna vara intressanta fördjupande exempel inom projektet. Varför har vissa inte någon särskild verksamhet trots stora behov i närsamhället? Varför valde vissa andra att prova?

Men som jag kommer återkomma till finns också en oklarhet kring vad som är särskild verksamhet för människor i arbetslöshet. Många av dem som angett att de inte hade verksamhet hade samtidigt anställda med anställningsstöd. Att knappt 30% av församlingarna hade särskild verksamhet är alltså inte detsamma som att 70% inte gör något alls för arbetslösa.

² Det pastoral programmet utgörs av en omvärldsbeskrivning samt en programförklaring för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Ingen klar koppling till tätortsgrad

Om svaren kategoriseras efter SKL:s kommunindelning syns ingen klar demografisk koppling, men underlaget är samtidigt för litet för att man ska kunna dra några slutsatser. Kommuntypen Större stad är exempelvis den som har flest verksamheter (4 ja-svar från totalt 6 kyrkoherdar från denna kommuntyp), men eftersom den typorkategorin endast utgör två procent av det totala antalet kommuntyper är antalet svar alltför litet, endast sex församlingar, för att kunna dra några säkra slutsatser. Svaren från denna kategori var dessutom underrepresenterade i jämförelse med de andra kategorierna. Av de över 600 som enkäten skickades till valde procentuellt sett färre från just kategorin Större stad att svara. Uppställningen nedan ska därför främst ses som en grov översikt av hur enkäten fördelar sig beroende på typ av ort.³ Det kan också visa en tendens, i det här fallet att det inte verkar finnas en direkt koppling mellan aktivitet och hur tätt bebyggd församlingen är.

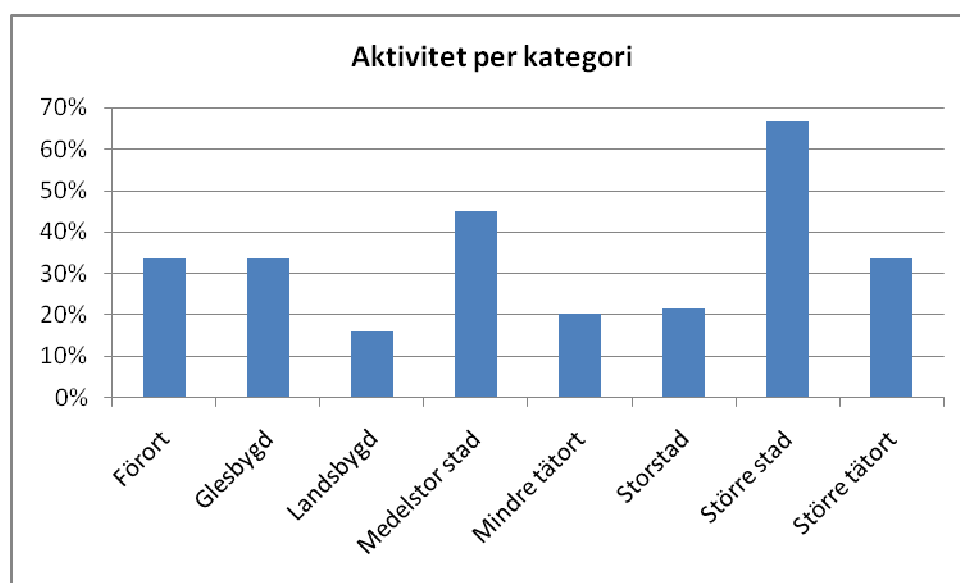

Diagram 1. Aktivitet per kategori. Antalet som anger att de har verksamhet har delats med andelen orter i respektive kategori som ingår i enkäten. (Bas: 334)

Verksamhet som erbjuds

Enkäten frågade efter vilken typ av särskild verksamhet som erbjuds och vilka grupper som deltar i den (fråga 35 respektive 39). Svaren angående verksamhet fördelade sig enligt följande:

	Procent	Antal
Gruppverksamhet för att främja sociala kontakter och/eller språkstöd	43,2%	38
Enskilda samtal/självvård	56,8%	50
Sysselsättning (t ex inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, arbetslivsinriktad rehabilitering)	83,0%	73
Annat, nämligen	10,2%	9
Svarande		88

Tabell 1. Fråga 35, Vilken typ av särskild verksamhet erbjuder ni för människor i arbetslöshet?

³ Beskrivning av kommunindelningen som används finns på <http://internwww.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=138653>

Sysselsättning är den vanligaste verksamheten, 83 % procent erbjuder detta. Ganska många (56,8%) erbjuder enskilda samtal. Givetvis ger församlingarna ofta mer än en verksamhet.

Kategorier av personer i arbetslöshet

Det faller sig naturligt att långtidsarbetslösa är den vanligaste gruppen som deltar (79%). Kanske förvånar det inte heller att andelen sjukskrivna (i arbetsträning, rehabilitering, arbetslivsintroduktion) är nästan lika stor (78%).

	Procent	Antal (85)
Långtidsarbetslösa (person över 25 år som varit arbetslös mer än 6 mån)	78,8%	67
Sjukskrivna (arbetsträning, rehabilitering, arbetslivsintroduktion)	77,6%	66
Äldre (över 55 år)	48,2%	41
Unga (under 25 år)	44,7%	38
Personer med funktionsnedsättningar	29,4%	25
Personer som nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige	21,2%	18
Utrikes födda som bott en längre tid i Sverige (mer än 5 år)	18,8%	16
Annan, ange vilken:	8,2%	7

Tabell 2: Fråga 39. Vilka grupper av arbetslösa deltar i församlingens/pastoratets särskilda verksamhet för människor i arbetslöshet?

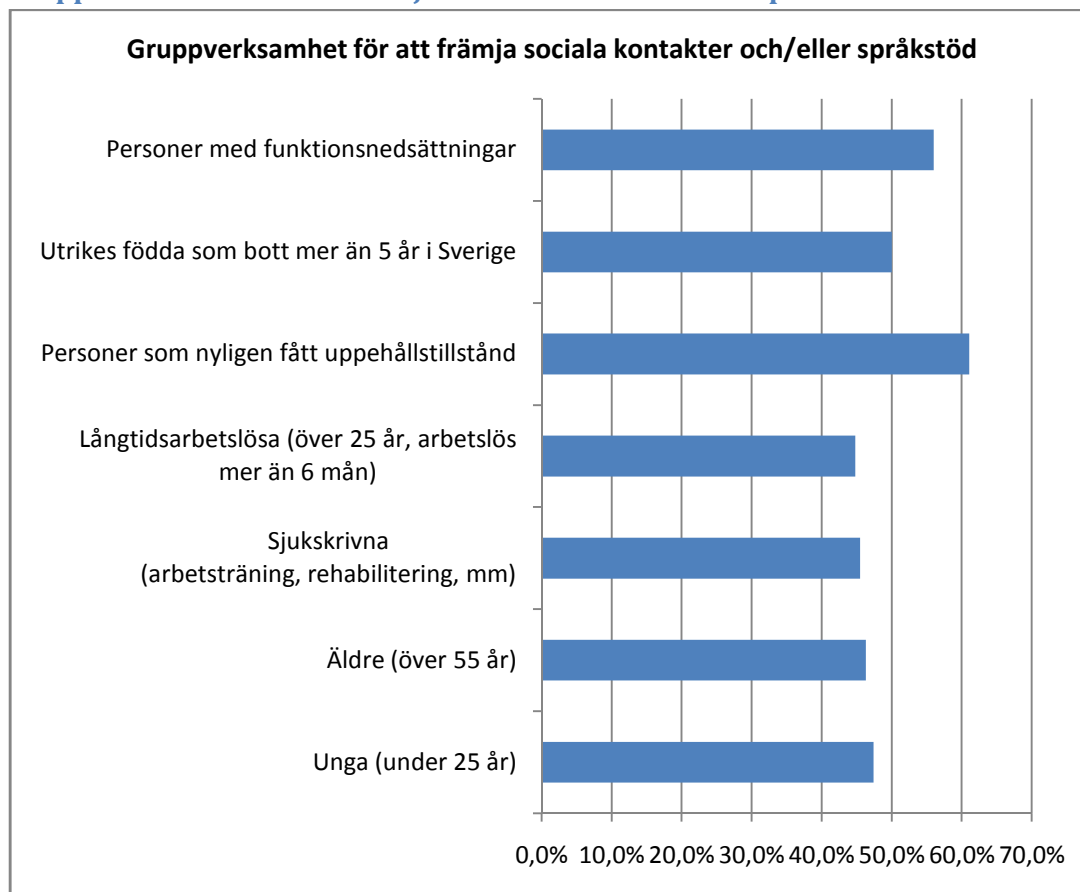
Hur fördelar sig deltagandet?

Genom att göra en korstabell mellan frågan om typ av verksamhet och frågan om vilka grupp-kategorier som tar del av församlingens särskilda verksamhet kan man se vilka grupper som deltar i respektive verksamhet. I det följande visas fördelning per kategori i fråga 35 (vilken verksamhet som erbjuds).⁴

	Unga	Äldre	Sjuk- skrivna	Långtids- arbetslösa	Nyligen fått uppehålls- tillstånd	Utrikes födda, i Sverige minst fem år	Funktions- nedsättningar
Gruppverksamhet sociala kontakter	47,40%	46,30%	45,50%	44,80%	61,10%	50,00%	56,00%
Enskilda samtal	68,40%	63,40%	62,10%	62,70%	61,10%	56,30%	52,00%
Sysselsättning	81,60%	80,50%	81,80%	86,60%	77,80%	75,00%	92,00%
Svarande	38	41	66	67	18	16	25

⁴Svarsalternativet "Annat" har inte tagits med i denna tabell. Här nämns frivården, missbruk och psykiska problem, men också meddelanden om att man inte har verksamhet just nu men planerar att starta, tex. Totalt antal svar för Annat var sju.

Gruppverksamhet för att främja sociala kontakter eller språkstöd

Tabell 2: Vilken kategori av personer i arbetslöshet som deltar i gruppverksamhet för att främja sociala kontakter och/eller språkstöd. Totalt antal: 38.

Gruppverksamhet för att främja sociala kontakter eller ge språkstöd besöks i hög utsträckning av personer som nyligen har fått uppehållstillstånd i Sverige, vilket faller sig naturligt. Sextioen procent av dessa besöker sådan gruppverksamhet. Även personer med funktionsnedsättningar deltar här i ganska hög omfattning, 56%. Varför deltar så pass många ur den gruppen här? Enkäten svarar inte på om det har varit svårt för församlingarna att hitta passande arbetsuppgifter, eller vilken typ av instruktion eller information som församlingarna har fått av exempelvis Arbetsförmedlingen. Man kan också fråga sig om det finns någon progression i uppgifterna, om en person t ex går från gruppverksamhet till arbetsträning. Gör man någon sådan typ av plan? Detta svarar inte enkäten på men det kan kanske vara av intresse för projektet framöver. Här finns kanske ett utrymme för den som vill utnyttja EU-medel: att få de där extra resurserna för att kunna ta fram en plan för arbetet med personer i arbetslöshet.

Enskilda samtal och självvård

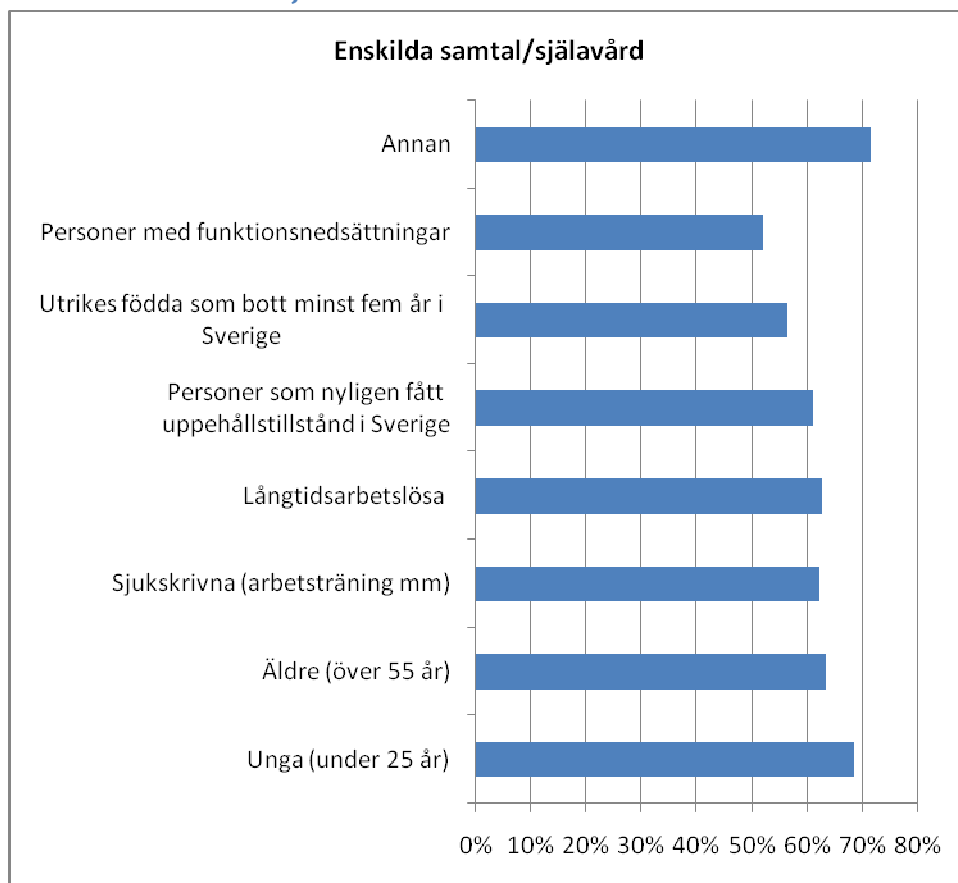

Diagram 3: Grupper som går i enskilda samtal. Totalt antal svar: 50.

Närmare sjuttio procent av målgruppen unga utan arbete ges enskilda samtal. Det gör det till den vanligaste verksamheten för denna grupp. Vad beror det på?

Majoriteten av dem som har räknats till kategorin Annat har också deltagit i självvårdande samtal. De som i lägst utsträckning tycks ta del av denna verksamhet är personer med funktionsnedsättningar, men det är fortfarande mer än hälften av den gruppen som deltar. Det är helt enkelt mycket vanligt för samtliga grupper att de får självvårdande samtal i kontakten med församlingen under sin arbetslöshet. Enskilda samtal erbjuds ju, som en kyrkoherde kommenterar, till alla. Kanske skulle man istället ställa sig frågan varför inte ännu fler går i samtal?

Sysselsättning

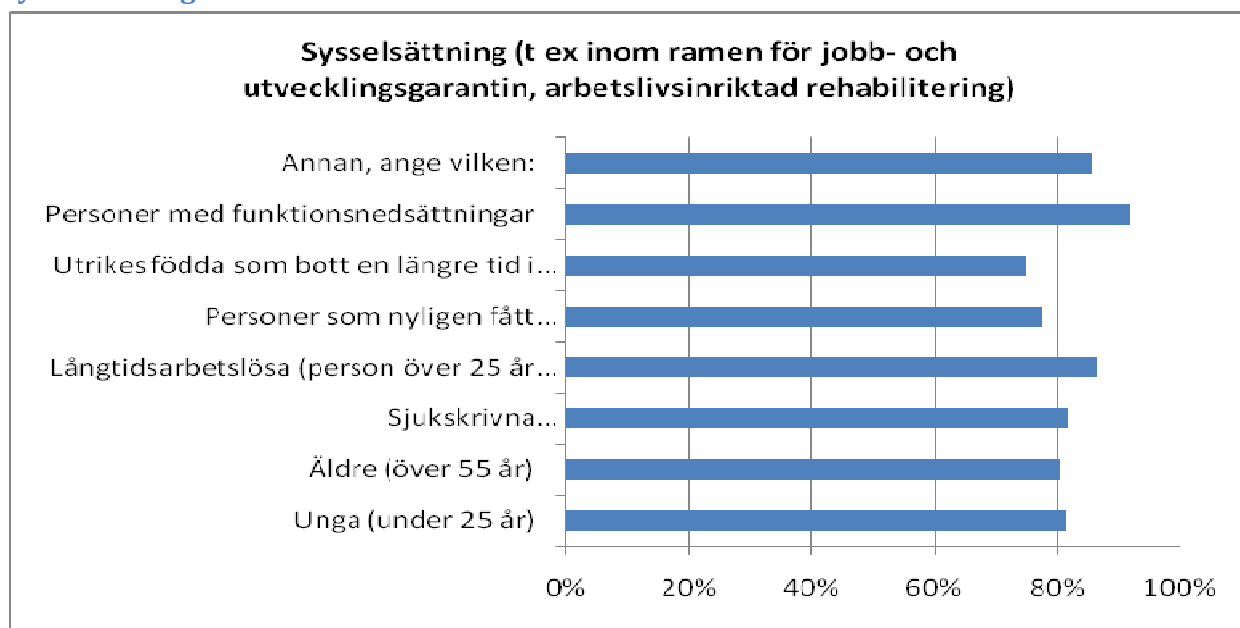

Diagram 4: Grupper som besöker sysselsättningsverksamheter. Totalt antal: 71.

Sysselsättning är den verksamhet som flest grupper har deltagit i. Med undantag av grupper som har utländsk bakgrund har minst åttio procent deltagit i sådan verksamhet. Vanligast är det bland personer med funktionsnedsättningar och bland långtidsarbetslösa.

I enkäten fanns också möjlighet för kyrkoherdarna att i ett fritextsvar beskriva vilka arbetsuppgifter deltagarna utför. Eftersom många erbjuder verksamhet för flera grupp-kategorier går svaren inte att sortera utifrån vilken grupp som deltog. Däremot kan man försöka göra en kategorisering för att se vilka arbetsuppgifterna var. Alla har inte beskrivit närmare vad de gör, mer än t ex "vaktmästaruppgifter" eller "arbete inom diakonin". I tabellen nedan finns flera uppgifter som skulle kunna sorteras in under exempelvis vaktmästaruppgifter, men då frågan syftade till att få en lite mer detaljerad bild har jag valt att låta exempelvis enklare reparationer stå som egen kategori när de har svarat så, även om det traditionellt sett ofta hör till vaktmästarens uppgifter.

Kyrkogårdsarbete	19
Husmorsarbete	14
Vaktmästaruppgifter	13
Butik (tex second hand)	13
Administration, expedition	13
Barn-ungdomsverksamhet	12
Café	10
Diakoni ospecificerat	6
Besök	5
Trädgårdsarbete	5
Städ	5

Uppfattat frågan som ngt annat	5
Invandrade, tex språkcafé	5
Resurs gruppverksamhet, ospec	4
Skapande, musik	4
Övrigt	3
Enklare reparationer	3
Uppdrag medmänniska	2
Köksuppgifter	2
Sopplunch	2
Begravningsfrågor	2
Romer (EU-migranter)	2
Djurskötsel	1
Socialt kooperativ	1
Ledsagare	1
Verkstadsverksamhet	1

Tabell 4. Sysslor som deltagarna utför (fråga 36). Sorterat efter fritextsvar.

De flesta tycks låta dem som kommer inom ramen för arbetsmarknadsåtgärder vara extrahänder i församlingens vardagliga verksamhet. Hoppa in där det behövs, och då särskilt lite enklare uppgifter. "De har fått prova på administrativa sidan, värdinnearbete och vaktmästarjobb, samt vid caféer och ungdomsträffar", skriver en kyrkoherde från en större tätort i Härnösands stift. "Enklare uppgifter i församlingsarbetet som servering och vaktmästaruppgifter", hos en medelstor stad i södra Sverige, är ett annat ganska typiskt exempel. En kyrkoherde i en landsbygdsförsamling i Lunds stift skriver:

Vi har haft personer som står under arbetsmarknadsåtgärd som fått arbeta på kyrkogårdarna som kyrkogårdsarbetare och vi tar in ungdomar som behöver praktik i sin gymnasieutbildning och däribland de som går utbildning för särskilda behov, ex bokstavskombinationer. Vi har även haft personer som står under arbetsmarknadsåtgärd som fått arbetsträna med att vattna blommor inomhus och provat andra uppgifter för att se om personen klarar att utföra arbeten överhuvud taget.

Man tycks av frisvaren att döma i regel inte ha utvecklat något särskilt spår just för denna grupp, utan de får prova på att jobba inom församlingens ordinarie verksamhet. Vissa har dock satsat lite extra. En annan församling i Lunds stift har en ganska avancerad verksamhet:

Vi driver en verkstad för människor som är utanför arbetslivet. Snickeri, sömnad, cykelverkstad, secondhand med mera 10 anställda och plats för 50-60 deltagare. Samarbete med kommun och Af. Drivs som ideell förening med kyrkan som medlem.

Utveckling över tid

Av de som har verksamhet har de flesta (60%) haft i fyra år eller längre. Knappt tjugosju procent har haft 2-3 år och 13% har hållit på i ungefär ett år.

Sextiofem procent av dem som har haft verksamhet uppger att verksamheten för människor i arbetslöshet har ökat de senaste fem åren. Trettio procent har haft ungefär samma nivå, medan fem procent uppger att den har minskat. Att verksamheten bedöms öka kan bero på att arbetslösheten

har ökat, eller att man har bedömt verksamheten som värd att satsa på. Enkäten svarar emellertid inte på det. Däremot kan man kanske gissa, att man inte skulle ha velat öka om det hade fungerat väldigt dåligt.

Den har ökat mycket	15,10%	13
Den har ökat till viss del	50%	43
Den har varken ökat eller minskat	30,20%	26
Den har minskat något	2,30%	2
Den har minskat betydligt	2,30%	2

Tabell 5. Hur kyrkoherdarna bedömer utvecklingen de senaste fem åren (fråga 41). Bas: 86.

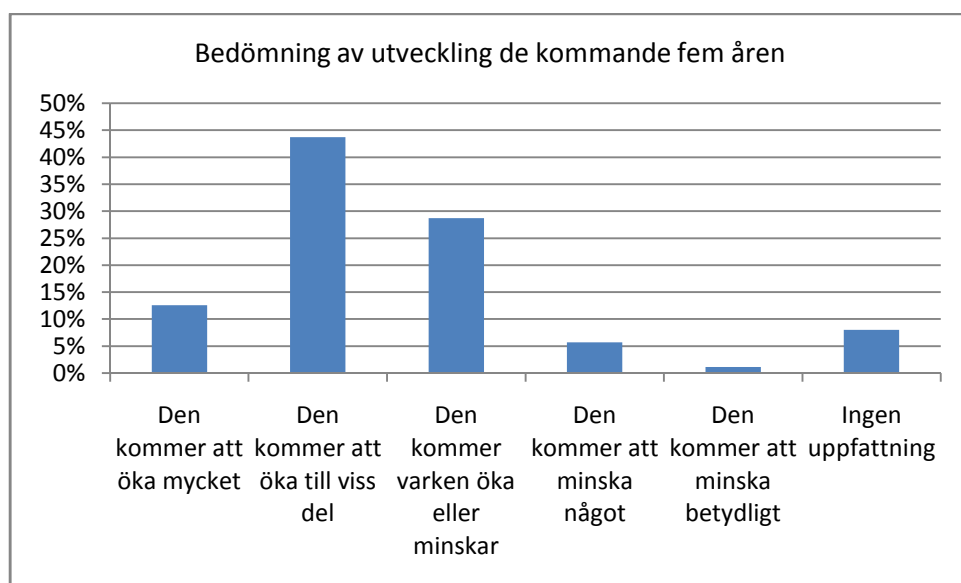

Diagram 5. Fråga 42: Hur bedömer du att församlingens/pastoratets särskilda verksamhet för människor i arbetslöshet kommer att utvecklas de kommande fem åren? Bas: 87.

Närmare 57% anger att de tror att verksamheten kommer att öka framöver. Endast sju procent tror att den kommer att minska. Tjugonio procent tror att den varken kommer öka eller minska.

Det man kan fråga sig är varför de gör denna bedömning. Beror det på egna erfarenheter, kontakt med andra samhällsaktörer eller utifrån vilken bedömning man gör om allmänna samhällstendenser? Om man tittar närmare på de församlingar som har haft verksamhet minst fyra år, och som alltså kan sägas ha viss erfarenhet vid det här laget, kan man tolka det som att församlingarna kan ha positiva erfarenheter av att ha verksamhet för människor i arbetslöshet.

Trettiofyra av femtiotvå församlingar eller pastorat som haft verksamhet i fyra år har utökat insatserna de senaste fem åren. Tjugoåtta av dem planerar även att utöka de kommande åren. Åtta av dem med verksamhet över fyra år, och som har ökat senaste åren, bedömer att de kommer att öka verksamheten mycket i framtiden. Dessa skulle kunna vara intressanta att titta närmare på. De har lång erfarenhet och vill ändå öka mycket.

Totalt sett har alltså 65% (av 86) ökat sin verksamhet de senaste fyra åren. Den övergripande tendensen är att ju längre tid man har haft verksamhet, desto mer sannolikt att man också vill öka framöver. Sex av 87 kommer att minska sin verksamhet framöver, men ingen av dem som haft det längst.

Längd på verksamhet samt utveckling över tid

Den vanligaste verksamheten man erbjuder är sysselsättning (t ex inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, arbetslivsinriktad rehabilitering). Av det totala antalet svarande är det över 80% som erbjuder sysselsättning. Om man tittar närmare på hur svaren fördelar sig beroende på hur länge verksamheten har bedrivits ökar andelen som erbjuder sysselsättning med hur länge man har bedrivit verksamhet för människor i arbetslöshet, från 73% för dem som erbjudit i ett år till 89% som erbjudit i minst fyra år. En annan tendens är att det är vanligare bland de nyare projekten att erbjuda gruppverksamhet. Det erbjuds av 55% av de nyaste verksamheterna och 40% av de etablerade.

	Cirka 1 år	Cirka 2-3 år	4 år eller längre
Gruppverksamhet för att främja sociala kontakter och/eller språkstöd	54,5%	47,8%	40,4%
Enskilda samtal/självvård	54,5%	52,2%	61,5%
Sysselsättning (t ex inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, arbetslivsinriktad rehabilitering)	72,7%	78,3%	88,5%
Annat, nämligen	0,0%	13,0%	9,6%
Svarande	11	23	52

Tabell 6: Längd och typ av verksamhet. (fråga 40 samt 35)

Det finns en svag tendens till att man i högre utsträckning finansierar med församlingens egna medel när verksamheten har bedrivits en tid. Verksamheten tycks bli mer integrerad med tiden. Den flesta får finansiering från Arbetsförmedlingen, och där finns ingen koppling till hur länge man har bedrivit insatser. Däremot finns ett tydligt samband mellan hur länge man har bedrivit verksamhet och om man får pengar från Försäkringskassan. 38% av dem som bedrivit cirka ett år jämfört med 52% av dem som bedrivit fyra år eller längre.

	Cirka 1 år	Cirka 2-3 år	4 år eller längre
Församlingens egna medel (t ex kyrkoavgift, kollekt, fondmedel)	62,5%	66,7%	69,6%
Extern finansiering från kommunen	25,0%	22,2%	28,3%
Extern finansiering från Försäkringskassan	37,5%	44,4%	52,2%
Extern finansiering från Arbetsförmedlingen	87,5%	88,9%	87,0%

Extern finansiering från ESF-fonden (Europeiska socialfonden)	12,5%	5,6%	2,2%
Annan finansiering, nämligen:	12,5%	5,6%	10,9%
Svarande	8	18	46

Tabell 7. Finansiering samt längd på insatserna.

Tittar man mer på för vilken typ av åtgärd man får ersättning från Arbetsförmedlingen för (fråga 38), fördelar sig svaren enligt följande. Det är betydligt vanligare att erbjuda praktikplatser när man är mer van att ha verksamhet för arbetslösa. Fyrtiotre procent av de nya jämfört med 75% av de fyraåriga erbjuder praktikplats. Däremot finns det inget klart samband i fritextsvaren mellan lite mer kvalificerade arbetsuppgifter och praktikantplatser, inte ens bland dem som har haft verksamhet mer än fyra år. Man kan fråga sig om exempelvis en kvalificerad administratör med någon funktionsnedsättning ges plats som motsvarar kvalifikationen, eller om den typ av praktikplatser som erbjuds främst är av typen enklare uppgifter inom befintlig verksamhet? Här skulle man kanske framöver även kunna titta på vilken utbildnings- och yrkesbakgrund de deltagande har.

	Cirka 1 år	Cirka 2-3 år	4 år eller längre
Jobb och utvecklingsgarantin – sysselsättningsfasen (fas 3)	85,7%	87,5%	70,0%
Praktikplats	42,9%	68,8%	75,0%
Arbetssträning med handledning (etableringsinsats för nyanlända invandrare)	14,3%	68,8%	62,5%
Praktiskt basår (etableringsinsats för nyanlända invandrare)	0,0%	6,3%	5,0%
Etableringslots (etableringsinsats för nyanlända invandrare)	0,0%	0,0%	0,0%
Annat, ange vad	14,3%	6,3%	17,5%
Svarande	7	16	40

Tabell 8. Typ av insats man får ersättning från Arbetsförmedlingen för fördelat på antal år av insatser. I frågans nio fritextsvar (varav sju är från dem som bedrivit verksamhet minst fyra år) nämns nystartsjobb, förstärkt anställningsstöd, instegsjobb, lönebidragsanställning och särskilt anställningsstöd. Men här finns också betydligt mer vaga svar, som "socialt företag", "en utvecklingstjänst", "kommun, mötesplats och sysselsättning för försörjningsstöd".

	Cirka 1 år	Cirka 2-3 år	4 år eller längre
Unga (under 25 år)	30,0%	47,8%	46,2%
Äldre (över 55 år)	20,0%	56,5%	50,0%
Sjukskrivna (arbetsträning, rehabilitering, arbetslivsintroduktion)	70,0%	78,3%	78,8%
Långtidsarbetslösa (person över 25 år som varit arbetslös mer än 6 mån)	80,0%	65,2%	84,6%
Personer som nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige	0,0%	30,4%	21,2%

Utrikes födda som bott en längre tid i Sverige (mer än 5 år)	20,0%	26,1%	15,4%
Personer med funktionsnedsättningar	10,0%	21,7%	36,5%
Annan, ange vilken:	0,0%	4,3%	11,5%
Svarande	10	23	52

Tabell 10. Vilka grupper erbjuds, fördelat på hur länge insats har erbjudits.

De församlingar som bara haft verksamhet i cirka ett år är ju bara tio till antalet, vilket medför att man förstås inte kan dra några direkta slutsatser från tabellen ovan. Men en generell tendens tycks vara att man blir mer aktiv när verksamheten har varit ingång några år. Det tycks som att det ena lättare ger det andra. Detta kan vara värt för projektet att undersöka vidare. Vad är det för faktorer som påverkar? Har exempelvis diakonen (eller den som nu i huvudsak ansvarar för verksamhet för personer i arbetslöshet, detta varierar) fått en handledarutbildning?

Finansiering

En ganska stor andel, 67%, använder församlingens egna medel för att finansiera verksamhet för människor i arbetslöshet. Det allra vanligaste är dock att man får pengar från Arbetsförmedlingen. Åttioåtta procent har en sådan finansiering. Knappt hälften får från Försäkringskassan. Finansiering från Europeiska socialfonden är däremot ovanligt. Detta trots att Ekumeniska EU-kontoret finns till för att vägleda församlingar och stift i frågor om hur man söker medel från EU-fonder (eller från svenska stiftelser och fonder) till egna utvecklingsprojekt.⁵

⁵ Svenska kyrkan har slutit ett ramavtal med Ekumeniska EU-kontoret som medger församlingar och stift kan nyttja att de vägledanden insatserna utan egen kostnad upp till en sammanlagd omfattning om 775 timmar totalt, fördelade på 50 timmar per stift (och Kyrkokansli) samt 75 för de tre stora stift. Denna möjlighet har församlingarna (genom stift) och stift utnyttjat mycket varierande, något som också syns i svaren angående finansiering i denna enkät. De senaste åren har dock en ökad användning kunnat noteras.

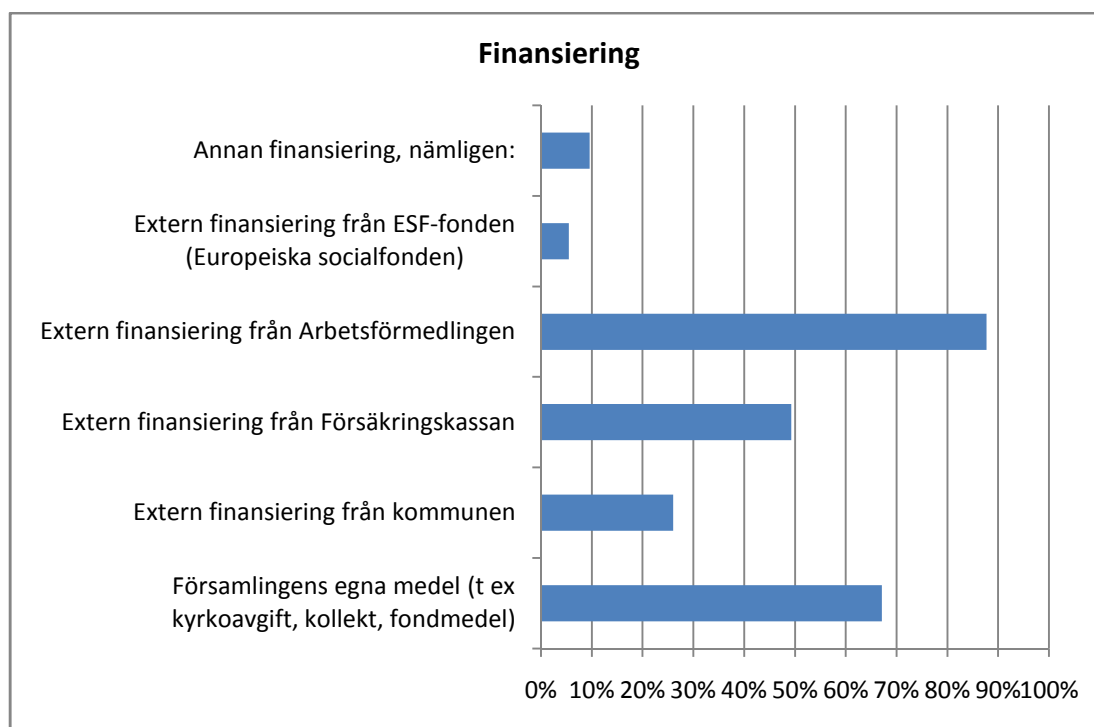

Diagram 6. Hur verksamheten finansieras. Antal svarande: 73.

Oklarhet kring extern finansiering

Intressant nog svarar även många av dem som uppger att de inte har någon extern finansiering till diakonala verksamheter att de har externa finansiärer till sysselsättningsverksamheter. De flesta (82%) av dem som svarat nej på om man har extern finansiering har t ex på den andra frågan svarat att de får pengar från Arbetsförmedlingen för att ta emot personer för sysselsättning. Fyrtioen procent får pengar från Försäkringskassan. Det kan till och med röra sig om att man får in pengar från egen näringsverksamhet, som en uppgav i fritextsvaren. Ändå har man svarat nej på huruvida man har extern finansiering till diakonala verksamheter.

	Ja	Nej
Församlingens egna medel (t ex kyrkoavgift, kollekt, fondmedel)	74,2%	64,1%
Extern finansiering från kommunen	25,8%	28,2%
Extern finansiering från Försäkringskassan	58,1%	41,0%
Extern finansiering från Arbetsförmedlingen	93,5%	82,1%
Extern finansiering från ESF-fonden (Europeiska socialfonden)	3,2%	5,1%
Annan finansiering, nämligen:	9,7%	10,3%
Svarande	31	39

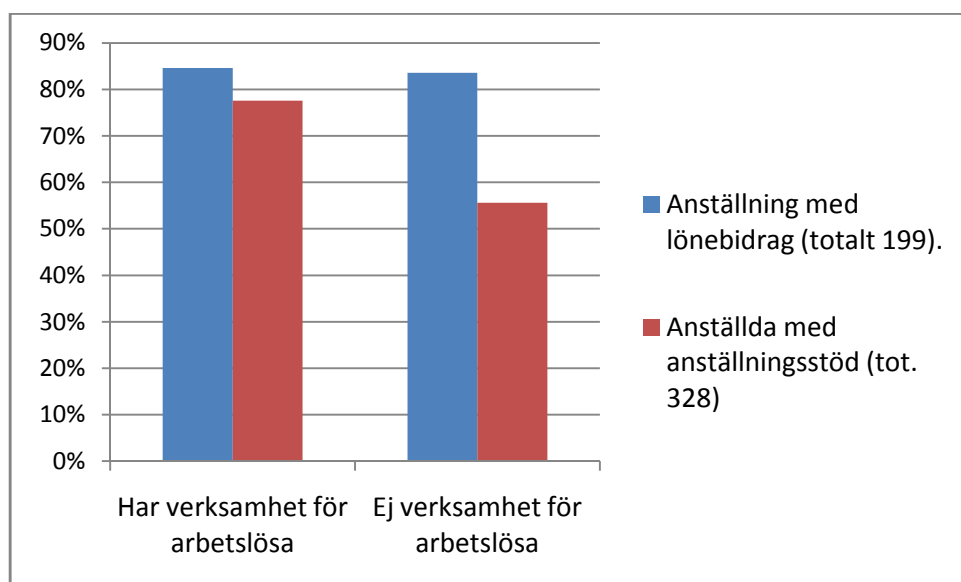
Tabell 11. Korstabell fråga 50 och 37. Med vilka medel man finansierar sysselsättningsverksamheten och om man har svarat ja eller nej på om man får extern finansiering av församlingsverksamheter med diakonalt syfte.

Denna dubbelhet syns också i de öppna svaren, där kyrkoherdarna som svarat att de har särskild verksamhet för människor i arbetslöshet fick skriva in vilken typ av sysslor deltagarna utförde. Sju av 66 nämnde då "arbete inom diakoni" eller liknande.

Det gör att man kan fundera över vad de menar med diakonalt arbete. Sysselsättningen i sig tycks inte ses som en form av diakonalt arbete. Eller tänker man sig omedvetet att det diakonala arbetet "riktas till någon annan", så att någon som så att säga jobbar inom organisationen, om än som en form av arbetsmarknadsåtgärd, inte ses som själv mottagare av diakonal omsorg? Speglar det en syn på diakoni där en ger och en annan tar emot? Medan man i sysselsättningsarbeten kan vara både givare och mottagare av församlingens diakonala arbete på en och samma gång.

Okklarhet kring vad som är verksamhet för människor i arbetslöshet

Samma dubbelhet visar sig också i att man inte alltid tycks bedöma anställda med anställningsstöd som en särskild verksamhet för människor i arbetslöshet. Särskilt anställningsstöd är ekonomisk ersättning till den arbetsgivare som anställer en person som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin, det vill säga en särskild åtgärd för långtidsarbetslösa. Femtiofem procent av dem som sagt att de inte har verksamhet för människor i arbetslöshet har anställda med anställningsstöd. Elva procent av nejsägarna har också samverkan med ett arbetsintegrerande socialt företag.

Tabell 12. Femtiofem procent av de som sagt att de inte har verksamhet för människor i arbetslöshet har anställda med anställningsstöd. Åttiofyra procent har anställda med lönebidrag.

Denna oklarhet syns även när det gäller anställning med lönebidrag, dvs det särskilda anställningsstöd som ges till arbetsgivare som anställer en person med funktionsnedsättningar. Närmare åttiofem procent (!) av såväl de som svarat att de inte har särskild verksamhet för människor i arbetslöshet som de som svarat att de har särskild verksamhet, har angett att de har personer anställda med lönebidrag. Den syns dessutom om man jämför med frågan om arbetsintegrerande sociala företag. Sextiotvå procent (42 stycken) av dem som samverkar med arbetsintegrerande sociala företag har samtidigt svarat att de inte bedriver särskild verksamhet för arbetslösa. En har till och med svarat att de har ett eget arbetsintegrerande socialt företag.

Sammanfattningsvis tycks det finnas en stor osäkerhet kring vad som räknas som "särskild verksamhet" eller vad som är diakonala insatser för människor i arbetslöshet.

Vidare frågeställningar

Snårskog av begrepp på insatser

Arbetsförmedlingens insatser för människor i arbetslöshet är en snårskog av olika beteckningar, såväl när det gäller vad insatserna kallas när de ges som stöd till arbetsgivaren som de kallas för den arbetssökande. Det leder till en del förvirring, vilket behöver tas i beaktande vid såväl konstruktion av frågor som vid analys av svaren.

Hur tas kontakten mellan kyrka och Arbetsförmedling?

Det kunde också vara intressant att ta reda på hur kontakten har knutits mellan framförallt Arbetsförmedlingen men även andra aktörer som t ex Försäkringskassan och församlingen? Vem tog kontakten? Varför? Vilken information har getts? Tyvärr hade en fråga som rörde hur kontakten med Arbetsförmedlingen upplevdes fallit bort ur enkäten, så det går inte att säga hur kyrkoherdarna upplevde samarbetet. Denna fråga kommer dock att tas med i 2015 års enkätundersökning.

Brist på uppföljning och återkoppling

Till kommande undersökning behöver det också klargöras vilken form av uppföljning som görs. Hur många av deltagarna har gått vidare till anställning? Eftersom de arbetssökande är Arbetsförmedlingens ansvar är det Arbetsförmedlingen som vet hur det sedan går för dem som har arbetat tillfälligt i församlingen. Denna statistik bör göras tillgänglig dels för Svenska kyrkan på nationell nivå och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, men även för församlingarna och pastoraten själva, om de önskar någon form av kvalitetsutvärdering av verksamheten. I dagsläget finns ingen kunskap om fungerande arbetssätt, modeller och metoder. En anledning är att det inte har efterfrågats i enkäten i den första fasen av projektet, en annan är att Svenska kyrkan helt enkelt inte vet hur många som faktiskt har fått jobb eftersom kyrkan inte har tillgång till den statistiken. Å andra sidan kan vad som ska ses som "fungerande" arbetssätt, modeller och metoder, som i projektplanen beskrivs som ett av målen med projektet, vara olika saker beroende på vilket mål man har. Är målet att få ut människor i varaktigt arbete (direkt bidrag), eller är målet att kunna ta emot människor i arbetslöshet (indirekt bidrag)? Denna fråga leder in på ett lite längre resonemang.

Diakonal insats eller underleverantör åt Arbetsförmedlingen?

Det kan vara värt att vara medveten om att det finns en viss skillnad mellan Svenska kyrkan och Arbetsförmedlingen när det gäller varför man går in i verksamheter för att stötta människor i arbetslöshet. Svenska kyrkan har ju inte, och ska inte ha, ett officiellt ansvar att få människor i arbete på samma sätt som Arbetsförmedlingen har. Kyrkans ingång är kanske snarare att bidra till att människor känner värde, delaktighet och hopp. I plattformen *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden*⁶ beskrivs hur Svenska kyrkan ska närma sig välfärdsfrågor: det ska vara kopplat till den grundläggande uppgiften. Verksamhet för människor i arbetslöshet sker från kyrkans håll då i regel utifrån ett diakonalt perspektiv.

⁶ Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden - en plattform, antagen av Kyrkostyrelsen 2013-06-13.

Att få människor i varaktigt arbete är alltså primärt Arbetsförmedlingens mål och uppgift, men är naturligtvis något som är önskvärt även från kyrkans håll utifrån ett medmänskligt och samhälleligt perspektiv- men kyrkan inte är *ansvarig* för att detta mål uppfylls. Svenska kyrkan bistår här (utifrån ett diakonalt perspektiv) Arbetsförmedlingen i uppfyllandet av deras offentliga uppdrag. Det innebär att det borde ligga i Arbetsförmedlingens intresse att hjälpa kyrkan att utföra detta på bästa sätt. Det kan t ex röra sig om återkoppling om hur det har gått, tydlig information om tillgängliga stödåtgärder eller liknande. Är detta svårt att etablera på lokal nivå borde det åtminstone införas som en rutin inom projektet *Svenska kyrkans stöd för människor i arbetslöshet*. Men det beror förstås på vad målet är.

Ett av projektmålen är att "församlingar, pastorat och stift har tillgång till forum och verktyg för att etablera och upprätthålla kompetens och förmåga *som leder till att arbetslösa är i arbete, praktik eller utbildning*" (min kursivering). Det målet inte definierar är var och i vilket tidsperspektiv: räknas den tid de får tillfällig åtgärd inom kyrkans verksamhet eller är det var som händer med dem efter exempelvis praktiktiden? Hur pass långsiktigt ska det vara?

Gäller det bara den tid och den åtgärd som den arbetssökande befinner sig i kyrkans verksamhet blir förstås "fungerande metoder" något annat än om målet skulle vara att verksamheten ska leda till att människor får ett varaktigt jobb. Då blir "fungerande metoder" kanske snarare något som handlar om hur många människor man kan ta emot utan att det påverkar de anställdas eller det övriga församlinglivet på ett negativt sätt. Det skulle kunna vara ett tillräckligt mål för kyrkans del. Medan om målet är att människor ska etablera sig på arbetsmarknaden - det vill säga en sorts underleverantör åt Arbetsförmedlingen- måste man även undersöka hur många som har gått vidare till anställning, och då behövs mer återkoppling från Arbetsförmedlingen. Hur man ska utvärdera fungerande metoder beror på vad det är som ska fungera, vad man ser som målet.

Sammanfattningsvis:

Är det slutgiltiga målet för Svenska kyrkans del att människor ska få arbete så arbetar kyrkan åt Arbetsförmedlingen. Det behöver inte vara fel, så länge staten/Arbetsförmedlingen tar sitt ansvar resursmässigt. Självklart ska staten inte smyga över kostnader på civilsamhället. Men det innebär i så fall att kyrkan kan ställa lite krav på motprestation från Arbetsförmedlingen. Man skulle exempelvis kunna hävda att Arbetsförmedlingen skulle ta ett ganska stort ansvar för fortbildning av Svenska kyrkans personal om hur man tar emot arbetslösa och vilka former av stöd som finns, eller kanske att de om möjligt skulle försöka matcha de arbetssökande med arbetsuppgifter utifrån utbildning eller yrkesbakgrund (så att det inte av gammal vana blir så att arbetslösa tilldelas enklare extrasysslor). Men till att börja med naturligtvis dela med sig av sin statistik och den kunskap de har, så att Svenska kyrkan, i den mån vi ska hjälpa dem att utföra sitt uppdrag, kan göra det utifrån bästa möjliga förutsättningar.